

## 4a. Lise Søgaard: *Er det 100 procent virkelighed?*

*Teksten er et uddrag af et sagsinterview, lavet af journalisten Lise Søgaard. Artiklen er trykt i avisen Kristeligt Dagblad 21. juni 2013.*

### **1 Hvor meget virkelighed skal der egentlig være i en dokumentarfilm? I den moderne dokumentar er det blevet i orden at gengive scener og instruere de medvirkende. (...)**

Kender du det? Man sidder i biografens mørke, godt nedsunken i de bløde sæder. På læreredit flyver biler rundt i luften, og en samurai-kriger slagter sin dødsfjende med et sværd, glinsende af blod. En asteroide suser faretruende mod jordens overflade. Puha, tænker man, godt, det bare er en film.

Men der er én slags film, der ikke bare er film, og det er dokumentaren. Ligegyldigt om det handler om bandekrig, arvestrid eller naturkatastrofer, kan vi ikke længere trøste os med, at det hele var ren fiktion, når vi smider vores tomme popcornbæger i skraldespanden og går hjem. Det er dokumentarfilm, altså virkelighed, siges det.

Den 23. juni får en hel ny bunke dokumentarer så premiere i Dagmar-biografen i København, nemlig afgangsfilmene fra Den Danske Filmskoles to dokumentarinstruktørlinjer. Én af de unge, der denne aften skal aflevere sit slutprodukt efter fire års uddannelse, er 32-årige Maria Bäck. Hendes film har titlen ”Mamma är Gud<sup>1</sup>” og behandler Marias forhold til sin egen psykisk syge mor. I filmen er smukke, svævende billeder af skov og strand sat sammen med lyden af Marias mors stemme i telefonen. Filmen er et slags digt, forklarer Maria Bäck: ”Lyd og billede er ofte skilt ad. Dialogen kommer fra telefonsamtaler med min mor, og billederne, som ofte er helt planlagte fra min side, er fra andre situationer. Jeg har også aftalt med flere af de medvirkende, at jeg gerne vil have et bestemt billede, et bestemt sted, og så er vi mødtes der”, siger hun og tilføjer: ”Men derfor er det stadig en dokumentarfilm”.

Men hov, stop engang. Må man virkelig gerne instruere de medvirkende i en dokumentar? Og hvad skete der egentlig med idéen om at tage ud i verden med sit kamera og vise virkeligheden én til én<sup>2</sup>? Spørgsmålene kan ikke kun stilles til Maria Bäck's afgangsfilm, men til en lang række nyere dokumentarfilm de senere år: (...) Herhjemme kom instruktøren af den danske krigsdokumentar ”Armadillo<sup>3</sup>”, Janus Metz, i vælten<sup>4</sup> i 2010, da det viste sig, at flere af scenerne i hans film er rekonstruktioner af begivenheder for eksempel scenen, hvor soldaterne får besøg af en stripper<sup>5</sup> i Afghanistan. Dengang beskyldte Berlingske-journalist Mads Kastrop instruktøren for at føre danskerne bag lyset og manipulere med virkeligheden: ”I journalistikken uddeles der trods alt stadig fyresedler, hvis nogen gribes i manipulationer (...)”, skrev han.

<sup>1</sup> *Mamma är Gud* (svensk): Mor er Gud

<sup>2</sup> *at vise virkeligheden én til én*: at vise virkeligheden præcis som den er

<sup>3</sup> Dokumentarfilmen ”Armadillo” handler om unge danske soldater i Afghanistan.

<sup>4</sup> *at komme i vælten*: at komme i problemer, at få kritik for

<sup>5</sup> *stripper*: person, der tager tøjet af/udfører striptease

For Maria Bäck, der står i den professionelle dokumentarbranche, vækker det et let opgivende suk at blive spurgt om det: ”Nogle blandt publikum kan blive meget forargede<sup>6</sup>, hvis de bagefter finder ud af, at det hus, man for eksempel filmede Jan i, ikke er det hus, han rigtigt bor i. Men blandt os filmmagere<sup>7</sup> møder jeg ofte en opfattelse af, at huset er underordnet<sup>8</sup>. Måske siger vi i filmen, at Jan står op klokken syv, men måske er klokken i virkeligheden ni, når vi filmer ham på vej ud af sengen. Så længe Jans morgenrutiner ikke er det, hele historien drejer sig om, er det totalt ligegyldigt, hvornår sådan en scene er filmet”, siger hun. ”Folk vil så gerne diskutere objektiv virkelighed. Men for mig handler det langt mere om at være ærlig i sine intentioner over for de medvirkende og sig selv”. (...)

Henrik Kastenskov, underviser på Journalisthøjskolen og dokumentarproducent (...) kunne godt tænke sig en ny kategori: ”Der begynder at melde sig et behov for en mellemgenre til disse film, selvom de kan være nok så fantastiske. Man kunne kalde det hybrid-dokumentar for eksempel. Lige nu ser vi også en stor trang til at rekonstruere scener for eksempel i ”Armadillo”. Men det greb<sup>9</sup> kan også skabe tvivl om autenticiteten i resten af materialet. Er det så også konstrueret? Jeg kan kun tage det som et udtryk for, at fortælleiveren<sup>10</sup> er gået over gevind<sup>11</sup>. Og det er ærgerligt, hvis man har en vigtig historie at fortælle”.

---

<sup>6</sup> *forarget*: vred, oprørt

<sup>7</sup> *filmmager*: person, der arbejder med film

<sup>8</sup> *underordnet*: ligegyldig

<sup>9</sup> *greb*: fremgangsmåde, arbejdsmetode

<sup>10</sup> *fortælleiver*: lyst til at fortælle en historie

<sup>11</sup> *at gå over gevind*: at gå over stregen, at gå for langt